A 6229

Matthe. 27. 35. Marc. 15. 25. Luce. 23. 33. Ioan. 19. 18.
Geographische beschryvinge van
T'BELOOFDE-LANDT CANAAN,
doorwandelt van onsen Heere
ende Salichmaecker
IESU CHRISTO
neffens syne
APOSTELEN.
Van nieus gecorigeert ende seer verbetert
door
Claes Ianß Visscher. A°
1650
DE MIDDELANDTSCHE OFTE GROOTE ZEE.
De Schipvaert Pauli, als hy van Ierusalem na Romen gebracht wert.
Teken der Vrÿ-Steeden, Exo. 21.13. Iosua. 20.7.
Deze Kaerte wert gestelt voor het Evangelium Matthei
Duytsche Mylen van 15 in een Graedt
Uren gaens ider inhoudende 24 Studien
MIDIANITEN LANDT
MOABITER LANDT
AMMONITEN
PERÆA.
GALILEETSCHE ZEE
SAMARIA.
IOODTSCHE LANT
DOODE-ZEE
HET DAL SIDDIM
Genesis. 14. 3.
Tlandt Aram
Syrien Damasci.
TLANDT VAN CANAN
SYRO PHOENICIA
Tlandt Cabul
Tripolis
Tyrus
Sidon
Acon
Ptolemaida
Cesarien Palestine
Ioppe
Ascalon
Gaza
Hebron
Bethlem
Ierusalem
Nazareth
Samaria
Carmel
Dor
Iordan flu.
Iordaen flu.
Jabock de beeck
Arnon
Bethsemes
Ramath Zophin
Lydda
Azotus
Ackaron
Rinocorura
Raphia
Antedon
Tamnia
Angaris M.
Aracha
Sijcon
Antaradus
Botrys
Biblium
Gibeliten
Barutus
Sarepta
Cana
Cananea
Tibetath
Betha
Zoba
Opoton
Damascus
Hus
Tlandt Tob.
Tlandt Adrach
Adra
Arfas
Galaad en tlant
Ramath in Galaad
Carnaim
Mispha
Mahanaim
Amathus
Debier
Gadara
Gadarenen lant
Gergesen
Gessur
Naamath
Abila
Golan
Corazaim
Bethsaida
Capernaum
Magdala
Tiberias
Chinneroth
Dothan
Simron
Naim
Endor
Aphec
Suna
Esdrelon
Tgroot veldt
Magiddo
Ephraim
Sichem
Sichar
Ebal
Tamnathzera
Azeka
Lachis
Macedo
Bethsemes
Ramath Zophin
Saron
Antipatris
Assur
Ebron
Mamre
Hebron
Berseba
Gerar
Kiriath Arba
Maresa
Cegila
Odullam
Emaus
Elentheropolis
Libna
Gath
Tamnatha
Sarea
Eshaol
Zorea
Asfual
Baala
Balath
Ieriboth
Sielag
Aen
Asan
Neefsol
Gaber
Gopher
Gaser
Ioppe
Ephrem
Bethel
Luz
Giscala
Cades
Hacor
Anathoth
Achsaph
Aczba
Cana Galilee
Iecoman
Ophial
Sabulon
Naphtalim
Cedes
Kedes
Hasor
Helkata
Enoch
Helph
Gabala
Cariathaim
Hemath
Rechob
Alap
Naason
Abdon
Giscala
Gadare
Anathoth
Ramatha
Cenereth
Sepheth
Dan
Iaor
Auran
Cesaria Philippi
Riblath
Selucia
Maron
Abelmaacha
Iotopata
Chisloth tabor
Hesbon
Elealeh
Bethnimrim
Bamoth
Luith
Arnon
Aroer
Medaba
Sophan
Mageth
Dathemon
Sabama
Kirioth
Cariathaim
Madian
Engallim
Kir
Heyde en dal Cilicie
Zeboim
Gomorra
Eertyts
Adama
Sodoma
Zoara
Petra
Melcitha
Bosra
Theman
Dedan
Sout dal
Cabzeel
Acrabim
Bus
Duma
Ela
Arad
Kenite
Iethaba
Ruma
Maon
Carmel
Zyph
Holon
Cades Bernea
Fonteyn des oordels
Fonteyn des siende
Fonteyn Agars
Barad
Asmon
Ismaeliten landt en wooninge
Dat geberchte Pharan
De puth Isaac
Balath
Gaza
De Wech
Rinocorura
Raphia
Antedon
Ascalon
Azotus
Ackaron
Lamnia
Angaris M.
Ioppe
Cesarien Palestine
Carmel
Ptolemaida
Acon
Tyrus
Sidon
Sarepta
Barutus
Gibeliten
Tripolis
Antaradus
Sijcon
Aracha
Dat geberchte van Syrien
Dat landt der Gibeliten
Den berch Antilibanus
Den berch Hermon ende Senir
Libanus
Hemath
Chamath
Amatus
Hemath minor
Ramatha
Amestus
Helioppolis
Den toorn Libani
Salcha
Arama
Argob
Bosra
Astaroth
Gamala
Cedar
Iabes
Iaezer
Iacob de beeck
Iordaen flu.
Iordan flu.
Dat wout der henderie
Op dese berch is geschiet die predicatie Mat. 5
Dat geberchte Arnon
Bethnimrim
Mennit
Aemat
Arnon de beeck
Hesbon
Dibon
Nebo
Bethpeor
Beser
Pisga
Abila
Libias
Macherunte
Bethbaal
Bethmeon
Bethanat
Pniel
Sucoth
Bethne
Enon
Salem
Tapuah
Ephra
Alexandrium
Debore
Palm
Arad
Fons
Bezec
Bethzan
Ramath
Ilaschar
Arbela
Tanach
Thebes
Abelmehola
Arabata
Ennon
Hay
Quaratena
Almath
Gilgal
Jericho
Sela
Adonien
Bethanien
Bethphage
Anatoth
Ruma
Gibea
Gabaon
Lebona
Nobe
Mispha
Kiriatsefarim
Aialon
Adarsa
Gaber
Magiddo
Dal Magi
Nophet Anem
Dor
Ephrem
Bethel
Luz
Giscalis
Patria Pauli
Thirsa
Ephron
Ruma
Gibea
Silo
Lebona
Nobe
Mispha
Tamnathzera
Azeka
Lachis
Macedo
Bethsemes
Ramath Zophin
Lydda
Ioppe
Saron
Antipatris
Assur
Ebal
Sichem
Sichar
Tgroot veldt
Esdrelon
Nazareth
Naim
Endor
Suna
Aphec
Fabe
De put Iacobs
Samaria
Sichem
Sichar
Ebal
Tamnathzera
Azeka
Lachis
Macedo
Bethsemes
Ramath Zophin
Lydda
Azotus
Ackaron
Lamnia
Angaris M.
Ioppe
Cesarien Palestine
Carmel
Ptolemaida
Acon
Tyrus
Sidon
Sarepta
Barutus
Gibeliten
Tripolis
Antaradus
Sijcon
Aracha
Dat geberchte van Syrien
Dat landt der Gibeliten
Den berch Antilibanus

ontgingh haer, *verss.*10, 11, 12. Omtrent de Zee zijnde, gingh hy op eenen Bergh om te bidden, alwaer hy dien nacht over bleef; des andren daeghs van daer komende, riep sijne Discipelen tot hem, ende verkoofer twaelf uyt haer, die hy oock Apostelen noemde, *vers* 13. Gaende weder binnen *Capernaum*, maeckt ghesondt een dienstknecht, van den Hooftman over hondert, wiens gheloof hy uytermaten prijst, *Luce* 7. 9. Van daer gaet *Iesus* des andren daeghs nae een Stadt genaemt

11. *Naim*, alwaer eener Weduwen Sone (ghestorven zijnde) werdt uyt-ghedraghen om te begraven, de Moeder seer vveenende, bevveeght den Heere, die haer Sone het leven, ende de Sone sijn Moeder vvederom geeft, *vers* 12. Het volck met vreese bevanghen, loofden Godt, *vers* 16. Voorts reyst hy met sijne Discipelen door de Steden ende Vlecken van *Galileen* ende *Samaria*, ende sommighe vrouwen die hy genesen hadde, dienden hem, *Luce* 8.1. Komende tot *Ierusalem* op het Feest der Lover-hutten, geneest hy op den Sabbath een Mensche die acht-en-dertigh jaer by den Vyver *Bethesda* hadde kranck gelegen, *Ioan.* 5. 8. Van daer keert hy weder tot *Capernaum*; varende daer nae over de Zee, stilt het onweder, *Luce* 8.24. Ende komt in der *Gadarenen Landt*, *vers* 26. Omtrent

12. *Gerasa*, 't welck oock ghenoemt werdt *Gergesene*, geneest twee besetene, daer van de Duyvelen, met sijn consent, in de Swijnen varen, stortende de kudde van boven af in de Zee, dies de Inwoonderen aldaer hem bidden, dat hy doch uyt haer Landt-palen soude vertrecken, *Matth.*8.28. Hy dan weder over-varende, komt tot *Capernaum*, alwaer *Iairus* een Overste der *Synagoge* hem te voet valt, biddende dat hy doch met hem wilde gaen, alsoo sijn eenige Dochter lagh en stierf, *Luce* 8. 41. *Iesus* met hem gaende, raeckte een Vrouwe de zoom sijnes kleedts, ende ghenas terstondt van haer twaelf-jarige bloedt-vloedt, *vers* 43. Het Dochterken onder-tusschen ghestorven zijnde, werdt oock van der doodt opghevveckt, *vers* 54. *Iesus* vvederom na huys keerende, maeckt twee blinden siende; Item een Stom besteten Mensche verlost hy, ende maeckt hem sprekende, *Matth.*9.27. tot *vers* 33. Voorts reysde hy door de Steden van *Galileen* na *Ierusalem*, *Luce* 13.22. Hy sendt oock sijne tvvaelf Discipelen uyt om te predicken, haer macht geyende over de duyvelen, ende om sieckten te genesen, *Matth.*10.1. Sy haer commissie volbracht hebbende, komen tot *Capernaum* den Heere boodtschappen haer vervaren, daer nae vertreckt hy met haer nae een

13. *Woeste plaetse*, geleghen omtrent *Bethsaida*, *Luce* 9. 10. Alwaer hy vijf duysent menschen spijst, met vijf gherstten brooden ende twee visskens, *vers* 16. Doch merckende dat het volck hem vvilden Koningh maken, ontweeck hy haer op eenen Bergh alleen, sijne Discipelen hem missende, voeren teghen den avondt over nae *Capernaum*, alwaer hun de Heere volghde, wandelende op het vvater, sy hem siende, verschrickten, doch *Iesus* haer aensprekende tradt by haer in, ende sy quamen voort te Lande, *Ioan*,6.15. tot *vers* 21.

Het derde Iaer der Predicatie Christi.

A° *Iesus* vertreckt van *Capernaum* nae *Ierusalem*, ende van 't Paesch-Feest
32. wederghekeert, door-wandelt *Galileen*, alsoo hy *Iudea* myde, vermidts hem de Ioden aldaer sochten te dooden, ende wederom t'huys gekomen zijnde, reyst in de Contreyen van
14. *Tirus* ende
15. *Sidon*, geleghen aen de Groote-Zee, verlossende de Dochter van de *Cananeesche* Vrouvve, *Matth.* 15. 22. Welcke Vrouwe buyten twijffel haer vvooninghh hadde tot.
16. *Canarnea*; ende als hy van hier vertrock, reyst midden door het Landt der tien Steden, genaemt *Decapolis*, na de Zee van *Galileen*, *Marc.*7.31. Ghenesende een doof swaer-sprekend mensche, *vers* 32. Spijsende oock daer
17. in de *Woestijne* vier duysent mannen, sonder de vrouwen en de kindren, met seven brooden, ende eenige visskens, *Matth.*15.32. *Marc.*8.1. Varende van daer na de Landt-palen *Magdala*, dat is, in de deelen van *Dalmanute*, alvvaer de Phariszeen een teecken van den Hemel begeeren, *vers* 11. *Iesus* hier over moeyelick zijnde, vertreckt wederom ter Zee, komende tot *Bethsaida*, *vers* 22. Maeckt aldaer een blinde siende, ende reyst nae
18. *Cesarea Philippi*, alwaer hem *Petrus* ghetuyght te zijn een Sone Godts, *Matth.*16.16. Ses daghen nae desen, van daer vertrocken zijnde, nam *Iesus* met hem, alleen *Petrus*, *Iacobus* ende *Ioannes*, op den
19. *Bergh Thabor*, alvvaer hy verklaert vverdt, ende oock met hem quamen spreken *Moses* ende *Elias*, *Matth.*17. *vers* 3. Mitsgaders een stemme uyt de vvolcken: Dese is mijn Geliefde Sone, in den vvelcken ick mijn welbehaghen hebbe, hoort hem, *vers* 5. Van daer vvederom tot de Schare komende, geneest hy eenen die met een stommen geest vvas beseten, ende gaet voort nae *Capernaum*, alwaer hem voor datmael Tolle ghe-eyst werdt; waer over hy *Petrus* nae de Zee sendt met een henghel, om een vis te vangen, in wiens mont hy soude vinden eenen Stater, 't welck was omtrent een loot Silver, in waerdije eenen halven Rijckskdaler: *Petrus* henen gaende, vanght den vis, vindt daer in den Stater, ende betaelt den Tollenaer, *vers* 27. Daer na vertreckt hy van daer door *Galileen* ende *Samaria*, nae *Ierusalem*, *Luce* 9.51.

Het vierde Iaer der Predicatie Christi.

A° *Iesus* sendet twee-en-tseventigh Discipelen, twee ende twee uyt, om in
33. alle Steden en Vlecken te verkondighen sijne komste, te zegenen, ende de krancken te genesen, *Luce* 10. 1. Tegen het Feest der Lover-hutten is *Iesus* vertrocken uyt *Galileen* in *Iudea*, nam sijn wooninge binnen
20. *Bethania*, ten huyse van *Martha*, *vers* 38. Van daer gaende op 't Feest te *Ierusalem*, alwaer sy vervvondert vvaren in Christi leeringhe, *Ioan.*7.15. Des avondts gingh hy gemeenelick nae
21. den *Olijf-bergh*, alvvaer hy dickvvils over-nachte, ende quam des daeghs vvederom in de Stadt, leerende in den Tempel: daer vverdt tot hem gebracht een Vrouvve, gegrepen in Overspel, ende alsoo sulcke na de Wet *Mose* mosten sterven, so versochten de *Phariseen* aen hem vvatse hier in souden doen, om alsoo een oorsaeck teghen hem te vinden; maer hy nederbuckende, schreef met sijn vingher in d'aerde, en seyde tot haer allen, Wie van u-lieden sonder sonde is, die werpe eerst den steen op haer, vvaer over sy hem ende de Vrouvve verlieten, ende ginghen van daer, *Ioan.*8.1. tot *vers* 9. Voorts treckt hy door alle Steden ende Vlecken, leerende den volcke, ende komt in de vvinter binnen *Ierusalem*, leerende in den Tempel: in 't Voorhuys *Salomonis* omringhen hem vele Ioden, segghende: Seght ons of ghy Christus zijt of niet, *vers* 22,23. Willen daer na hem steenigen ende grijpen; doch hy haer ontgaende, gaet over de *Iordane*, ter plaetse daer hy ghedoopt vvas, ende ontbielt hem daer, *vers* 40. Daer nae door-reysde hy *Samarien* ende *Galileen*; over al leerende het volck, ende nam sijnen vvegh nae *Ierusalem*; ondervvveghen ontmoeten hem tien Melaetschen, die hy ghesont maeckte, *Luce* 17.12. Komende omtrent

22. *Iericho*, maeckt hy een blinde siende, *vers* 42. In de Stadt komende, gaet logeeren ten huyse van *Zaccheus*, zijnde een Overste der Tollenaren, *Luce* 19.1. Alhier verstaende dat sijnen vriendt *Lazarus* kranck vvas, so gingh hy na *Bethanien*, alvvaer hem *Martha* schreyende ontmoete, en seydt dat haer Broeder ghestorven en alreede begraven vvas, den Heere met barmhertighheydt en uytnemende liefde tot desen huyse gheneghen, gaet by het graf, ende vervveckt *Lazarus* van der doodt: de Ioden over dit mirakel verbaest, staen hem even-vvel na 't leven; vvaer over hy van daer vertreckt na de Woestijne, *Ioan.*11.1. tot *vers* 54. Ende hy onthielt hem aldaer in een Stadt, genaemt

23. *Ephren*, ofte oock *Ephraim*. Ses daghen voor het Paesch-Feest, komt de Heer vvederom binnen *Bethanien*, ten huyse van *Martha*, ende houdt sijn Avondtmael met *Lazarus*, die hy van der doodt opghevveckt hadde, *Ioan.*12.1. Des andren daeghs gaet *Iesus* van daer na een plaetse genaemt
24. *Bethphaga*, alwaer hy sijne Iongeren doet ontbinden een Ezelinne, vvaer op hy sittende, rijdt na *Ierusalem*, volgens de Prophetie, *Iesa.*62.11. Het volck spreyden hare kleederen, mitsgaders af-ghehouvven tacken, ende meijen langhes den vvegh, ende roepen van vreughde, *Hosanna den Sone Davids: gezeghent is hy die komt in den Naem des Heeren: Hosanna in de hooghste Hemelen*, *Matth.*21.9. Als hy nu binnen *Ierusalem* quam, was de geheele Stadt in roer, *vers* 10. Ende komende in den Tempel, dreef daer wederom uyt alle die kochten ende verkochten, omkeerende de tafelen der Wisselaren, ende de stoelen der ghener die duyven verkochten, *vers* 12. Oock ghenas hy aldaer verscheyde blinde, kreupele en ellendighe menschen die tot hem quamen, *vers* 14. Uyt *Ierusalem* gaet hy vernachten binnen *Bethanien*, *vers* 17. Ende des morghens vvederom nae *Ierusalem*, *vers* 18. Onder-weghen vervloeckt een Vyghe-boom, die terstondt verdorret, *vers* 29. Over dagh leerende in den Tempel, alwaer hy met de Schrift-gheleerden en de Phariszeen veel redenen heeft, die vervolghens verhalen, *Matth.*21. *Marc.*11. ende *Luce* 20. Doch by nacht gaet hy buyten de Stadt na den 21. *Olijf-bergh*. Als hem nu sijne Discipelen wesen de Heerlickheydt des Tempels, voorseyt hy haer de verwoestinge van dien, *Matth.*24.1. Ende als sy hem vraeghden den tijdt vvanneer, so verklaert hy haer de voor-heen-gaende teeckenen, mitsgaders veel andre schoone leeringen, *Matth.*24. ende 25. Twee dagen voor Paesschen vvas *Iesus* tot
Bethania, ten huyse *Simonis* des Melaetschen, alvvaer *Maria*, de Suster *Lazari* hem salft, *Matth.*26.7. *Ioan.*12.3. *Iudas* over het uyt-storten deser salve knorrende, (vermits hy een dief was) werdt van sijnen Meester bestraft, *verss.*6,7. Waer over hy (uytgaende) met de Over-Priesters en de Hoofs-mannen over een komt, om sijnen Meester haer over te leveren, hier toe voer de *Satan* in hem, *Ioan.* 22. 3. *Iesus* sijn laetste Avontmael met sijn Apostelen ghehouden, ende haer de voeten gewasschen hebbende, is uytghegaen over de Ceder-beke in den Hof genaemt

25. *Gethsemane*, *Matth.*26.36. Alvvaer hy vvel ghewent was te over-nachten met sijne Discipelen, *Ioan.* 18. 1. Waer over oock *Iudas* dese plaetse bekendt vvas; den verrader dan by hem hebbende een bende krijghsknechten, midtsgaders eenighe dienaers van de Over-Priesters, is aldaer ghekomen, verradende sijnen Heer ende Meester met eenen kusse, die als doen gevanghen binnen *Ierusalem* gebracht, ter doot veroordeelt, ende des andren daeghs ghekruyst, ende in't graf geleydt vverdt, *Ioan.*19.18. Den derden dagh is hy vveder op-ghestaen van der doodt, hem vertoonende aen *Maria Magdalena*, *Ioan.*20. *vers* 16. als mede aen tvvee van sijne Discipelen, gaende nae

26. *Emaus*, die sulcks quamen boodtschappen aen de elf Apostelen tot *Ierusalem* by een vergadert, dewelcke oock tot haer seyden dat hy van *Petrus* gesien vvas; ende aldus te samen sprekende, stondt de Heere selver in 't midden, en vvenst haer den Vrede, *Luce* 24. Acht dagen nae desen vertoonde hem *Iesus* vvederom sijne Apostelen, ende dede *Thomas* sijne vvonden voelen, tot versterckinge des gheloofs, *Ioan.*20.27. Nae desen verscheen hy voor de derde reyse sijn Iongheren aen de Zee *Tiberias*; dat is, de *Galileesche-Zee*, *Ioan.*21. Als *Iesus* nu veertigh daghen nae sijn opstandinghe met sijne Discipelen hadde verkeert, is hy eyndelick met haer gegaen na den Olijf-bergh, omtrent een Sabbaths-reyse, dat is, een quartier van een ure gaens buyten *Ierusalem*, nae by *Bethania*, 't vvelck gelegen vvas op het uyterste eynde van den Olijf-bergh, ende nae dat hy aen haer sijn bevel ghegheven, sijnen vville verklaert, ende oock sijnen zegen toe-gevvenst hadde, is door een vvolcke op-genomen, ende alsoo ten Hemel ghevaren, *Luce* 24.50. De Discipelen zijn vveder ghekeert binnen *Ierusalem*, ende hebben aldaer op het Pincksster-Feest gesamentlick ontfangen den Heyligen Geest, *Actor.* 2. 1.

Dit is dan in't kort, 't ghene by de vier Euangelisten (aengaende 't leven en de vvandelinge onses Salighmakers) vvijtloopigh is beschreven, vvaer toe vvy den Godtvruchtigen Leser vvijsen, om alles breeder te verstaen. Alsoo ons oogemerck niet anders en is gevveest, als aen te vvijsen door Cyffer-letteren van de beschrijvinghe op de Kaert, de Landen, Plaetsen, Steden ende Vlecken, daer dit alles is voor-gevallen.

Geographische Beschrijvinghe des

IOODSCHEN LANDTS,

Doorwandelt van onsen Salighmaker den Heere IESU CHRISTO.

ALsoo wy in de beschryvinge van onse voorgaende Kaerten (ghevoeght in't Oude Testament) ghenoeghsaem hebben verklaert, de gelegentheyt deses Landts, sijne vruchtbaerheyt, name, verdeelinge; midtsgaders aenpalende Contreyen, soo sullen wy alhier (sulcks voorby gaende) alleen vertoonen de verdeelinghe, midtsgaders de namen der Provintien die dit Landt heeft ghehadt ten tijde Christi: te vveten, *Iudea*, dat is het *Ioodtsche Landt*, *Samaria*, *Galileen*, *Itureen*, het *Trachonitis Landt*, midtsgaders *Perea*, dat is, het Landt over de *Iordane*. *Iudea* is het Zuydelickste deel des Landts *Israël*, palende in't Oosten aen de *Doode-Zee* en de *Iordane*: in't Zuyden aen 't Geberghte *Seïr*: in't Westen aen de Groote-Zee: ende in't Noorden aen *Samaria*, het vvelck sich in't Oosten paelt aen de *Iordaen*: in't Westen aen de Groote-Zee: ende in't Noorden aen *Galileen*, het vvelck wederom sijne palen heeft in't Oosten de *Iordane*; mitsgaders de *Galileesche-Zee*: in't Westen de Groote-Zee: ende in't Noorden *Itureen*; dit Landt vverdt gedeelt in tvvee deelen, te vveten, in *Hoogh-* ende *Neder-Galileen*, het Landt *Itureen*, gelegen aen't Geberghte *Libanon*, paelt ten Zuyden aen *Galileen*: in't Westen aen *Phœnicia*: ten Oosten aen *Abilene*: ende in't Noorden aen't Geberghte *Antilibanus*: het *Trachonitis Landt*, eertijdts genaemt het Koninckrijck *Basan*, paelt teghen 't Oosten aen het Landt *Hus*, alvvaer den Heylighen *Iob* sijn vvooninghe hadt: in't Zuyden tegen *Perea*: in't Westen aen de *Iordane*, neffens de *Galileesche-Zee*: in't Noorden heeft het *Itureen*, *Perea* heeft in't Oosten het Landt der *Amoniten*: in't Zuyden de *Moabiten*: tegen het Westen de *Iordane*: ende in't Noorden het *Trachonitis Landt*.

Dit alsoo geseydt van de verdeelinghe des Landts, sullen vvy voort gaen tot de Wandelinge Christi, en van 't begin sijner Geboorte tot sijne Hemelvaert, kortelick aenroeren de Steden en de Vlecken daer hy heeft verkeert, en tot verlichtinge des Lesers met Cyffer-getallen deselve (soo in dese Beschryvinge, als oock in de Kaert) aenvvijsen.

Den tijdt vervult zijnde, die van Godt bestemt ende sijne Propheten voorseyt vvas, tot op de komste Christi, is dit *Landt Israëls* geraeckt onder de heerschappije der Romeynen, ende vvas daer in Koningh *Herodes*, toeghenaemt *Ascalonita*, een *Idumeer*, de eerste vreemde Koningh tot *Ierusalem*: *Cyrenius* vvas in *Syrien* Stadt-houder; en tot *Roomen* regeerde als doen den Keyser *Augusto*, die de geheele werelt dede beschryven, een yeder in sijne Stadt, ofte plaetse daer hy geboren ende uyt gesproten was.

Maria nu van den Engel *Gabriel* besocht, gegroet ende aengheseyt zijnde dat sy (soo door den Heyligen Geest, als oock door de overschaduvvende kracht des Alderhoogh sten) soude bevrucht vverden, een Sone baren, ende sijnen Name noemen IESUS; woonde tot

1. *Nazareth*, van waer sy neffens haren onder-trouden Man *Ioseph* reysde na
2. *Bethlehem*, 't welck was de Stadt *Davids*, want sy beyde van den geslachte *Davids* vvaren, om aldaer volgens 't bevel des Keysers (als gheseyt is) beschreven te werden; aldaer komende, en was voor haer geen Herberge te bekomen, dies sy haer moesten behelpen in een stalle der Beesten, alvvaer het baren haer overviel, ende baerde aldaer haer eerst-gheboren Sone, wand hem in doecken, ende leyde hem in een Kribbe der beesten; dit den Herderen daer omtrent van d'Engelen gebootschapt zijnde, verlieten haer Vee, besochten het Kindeken, ende verkondighden sijne geboorte, *Luce* 2. Dit Kindeken vvert besneden ten achsten dage, ende dry-en-dertigh daghen oudt zijnde, in den Tempel ghebracht binnen
3. *Ierusalem*, om den Heere geheylight te vverden, alwaer den rechtveerdigen *Simeon* (zijnde in den Tempel) dit kindt in sijne armen nam, Godt lovende, *Luce cap.* 2. *vers* 28.

A° Eenige tijt hier na quamen de Wijsen uyt Oosten, om desen nieuvven
2. Koningh te besoecken, alsoo sy sijne Sterre ghesien hadden; 't geruchte hier van komende voor *Herodes*, dede vergaderen de Over-priesters en de Schrift-geleerden, om uyt haer te verstaen de plaetse sijner geboorte, die sy alle ghetuyghden te zijn 2. *Bethlehem*, vvaer over hy de Wijsen belaste alles wel neerstelick te ondersoecken, ende hem bekent te maken, sy buyten 3. *Ierusalem* komende, gingh de Sterre voor haer, tot datse het Kindeken vonden, 't vvelck sy hare gaven offerden, ende werden in den droom vermaent, datse niet na *Ierusalem*, maer door eenen anderen vvegh souden naer huys keeren, ende *Ioseph* vverdt mede in den droom belast, dat hy met *Maria* ende het Kindeken soude vlieden in Egypten; *Herodes* siende dat hy van den Wijsen bedrogen was, geboodt wel strickte-lick datmen alle de kinderkens te *Bethlehem* ende daer omtrent soude dooden, van tvvee jaren oudt ende daer onder, op dat vervult vverde de voorsegginge, *Ierem.* 31. 15. *Herodes* gestorven zijnde, vverdt *Ioseph* vermaent vvederom te keeren, doch verstaende dat *Archelaus* (de Sone van *Herodes*) Koningh in *Iudea* vvas, reysde hy in *Galileen*, en woonde tot 1. *Nazareth*, *Matth.* 2. 23.

A° *Iesus* oudt zijnde tvvaelf jaren, reysde met sijn Ouderen na *Ierusalem*,
12. op het Feest van Paesschen, ende als de daghen aldaer vol-eyndt vvaren, reysden vvederom tot 1. *Nazareth*.

A° In't vijftiende jaer des Keysers *Tiberii*, als *Pontius Pilatus* President
30. van *Iudea* vvas, quam *Iesus* van *Nazareth* aen de *Iordane*, niet verre van de *Doode-Zee*, te vveten, tot

4. *Bethabare*, dat is aen 't Veyr daer men ghevvoonelick over vaert, alvvaer hy van *Ioannes* ghedoopt vverdt, den Heylighen Geest op hem nederdaelde, ende een stemme uyt den Hemel riep: *Dese is mijn Sone, mijn Geliefde, in den welcken ick mijn welbehagen hebbe*, *Matth. cap.* 3. *vers* 17. Van den vvater opkomende, is hy door den Geest ghevoert in de Woestyne, alvvaer hy veertigh dagen gevast hebbende, van den Duyvel besocht is, doch hy in alles volstandigh blijvende, is van den *Sathan* verlaten, ende *Iesus* keerde wederom in *Galileen*, alvvaer hem volghden *Andreas*, *Petrus* ende *Philippus*, ende hy vvoonde tot 1. *Nazareth*, *Luce* 4. 16. Alvvaer hy in de *Synagogen* leerde, ende van daer uytgaende, komt hy tot
5. *Cana Galilea*, alvvaer hy den Huvvelicken-Staet vereert met sijne eerste vvonder-werck, doende het Water aldaer in Wijn veranderen, *Ioan.* 2. 1. *Iesus* van daer gaende na
6. *Capernaum* met sijne Moeder, Broeders ende de Discipelen, van daer treckende nae 3. *Ierusalem*, vermidts het Feest van Paesschen nae by vvas, *verss.* 12, 13.

Het eerste Iaer der Predicatie Christi.

A° *Iesus* komende op het Paesch-Feest te 3. *Ierusalem*, vertoont voor
30. d'eerste reyse sijn Godtlicke authoriteyt, nemende een geessel ofte sweep van touwen gemaeckt, en drijft de koopers en verkoopers uyt den Tempel, stootende de Wissel-bancken om verre, *Ioan.* 2. 15. Door dit en noch andere teeckenen ghelooofden vele in hem, oock quam *Nicodemus* een Overste der Ioden by nacht tot den Heere, om van hem ondervvesen te vverden, *Ioan.* 3. 1. Eyndelick vertreckt hy vvederom na 1. *Nazareth*, endevan daer in *Iudea* te 4. *Bethabare*, alwaer hy door sijne Discipelen vele menschen laet doopen, *vers* 22.
7. In *Enon* by *Salim* daer doopten *Ioannis*, *vers* 23. Als *Iesus* hoorde dat *Ioannes* gevangen was, soo verliet hy *Iudeen* ende keerde weder in *Galileen*, doch alsoo hy door *Samarien* moste reysen, quam hy by een Stadt genaemt
8. *Sichar*, alvvaer hy by de Put *Iacobs* rustende, sijne Iongeren in de Stadt eenige spijse liet halen, ondertusschen quam aldaer een *Samaritaensche* Vrouvve om water, tegen devvelcke hy verscheyden redenen hadde, de Vrouwe bemerckende aen sijn verhael van haer gelegentheyt dat hy een Propheet was, loopt na de Stadt, verkondight den Burgeren haer wedervaren, die daer op tot den Heere komen, hem hoorende, gelooofden vele in hem *Ioan.* 4. 1. tot *vers* 42. Als hy nu twee dagen daer gevveest vvas,
A° vertrock hy na *Galileen*, alwaer d'inwoonders hem blydelick ontfinghen
31. en aen namen, over alle de wonderdaden en leeringen, die sy van hem soo op het Paesch-Feest tot *Ierusalem*, als anders gehoort ende ghesien hadden, *vers* 45. Komende tot *Cana* in *Galileen*, quam tot hem een Koninckliek Hovelingh van *Capernaum*, biddende dat hy met hem wilde gaen om sijn Sone (die op 't sterven lagh) te genesen, doch *Iesus* seyde, Gaet henen, u Sone leeft, *vers* 50. Tot *Nazareth* (verklarende den Propheet *Iesaias*) stieten sy hem ter stadt uyt, *Luce* 4. 29. Waer over hy gaet na de *Galileesche-Zee*, roept tot hem *Petrum*, *Andream*, *Ioannem* ende *Iacobum*, die terstont hare netten verlatende, hem zijn gevolght, *Matth.* 4. 20.

Het tweede Iaer der Predicatie Christi.

Iesus door-reysende het Landt van *Galileen*, Predickt al-om in hare *Synagogen*, ende geneest vele Volcken, *Matth. cap.* 4. *vers* 23. En alsoo dit geruchte verspreyt vvert door geheel *Syrien*, so werden uyt alle gewesten tot *Iesus* gebracht die qualick gestelt vvaren, als besetenen, maen-siecke, krancke ende gheraeckte Menschen, die hy alle ghesont maeckte, dies hem het volck van alle kanten volghden, *verss.* 24, 25. Ghenas oock *Petri* Wijfs Moeder van de kortse, die terstondt opstaende, hem diende, *Marc. cap.* 1. *vers* 30. *Luce cap.* 4. *vers* 30. Van daer omtrent de *Galileesche-Zee* komende, vindt sijne Iongeren by
9. *Bethsaida* visschen; doch alsoo sy dien nacht niet gevangen hadden, treedt by haer in't Schip, leerende het Volck op den Oever: ende sy van Landt afghesteken hebbende, vinghen soo veel visschen, dat de netten scheurden, *Luce* 5. 6. *Iesus* vvederom te Lande komende, aensiet de Schare,
10. Klimpt op eenen hoogen Bergh, en leert de ken-teeckenen der saligheyt, mitdsgaders de Wetten des Euangeliums, in drie achter-een-volgende Capittelen, te vveten, *Matth.* 5. 6. 7. Van daer gaende in een van de Steden, geneest een Melaets mensche, *Luce* 5. 12. En alsoo sijn geruchte grooter vverdt, soo volghden hem sulcken menighte van menschen, dat hy binnen *Capernaum* niet en mochte gaen, maer bleef in de Woestyne, vvijckende wat ter zyden af ende badt, *Luce* 5. 16. *Marc.* 1. 45. Na eenige daghen quam *Iesus* vveder binnen *Capernaum*, alvvaer een Gicht-siecke (om de veelheyt des volcks, die het huys beset hadden) door het dack vvert ingelaten, ende terstont van hem genesen, nemende sijn bedde op hem, ende wandelde, *Luce* 5. 25. Van daer uytgaende na de Zee, sagh hy in het Tolhuys den Tollenaer *Levi*, anders genaemt *Mattheus*, een Sone *Alphes*, ende hy seyde, Volght my na, *Levi* (alles verlatende) is hem gevolght, *vers* 28. Daer nae gingh *Iesus* op een Sabbath door het gezaeyde, ende alsoo sijne Discipelen eenige ayren (pluckende) in de handen wreven ende aten, werdt sulcks van de Phariszeen qualick genomen, *Luce* 6. 1. Komende binnen *Capernaum*, gheneest aldaer op den Sabbath een mensche die een dorre handt hadde, waer over de Phariszeen ende de Herodianen raedt hielden vvat sy hem doen souden: doch hy

ontgingh

ULB-Halle KS: B II 6 3/2

ULB Halle
007 614 985
3

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:3-1192015415-1692005154-11